

UCHWAŁA NR LIII/484/2023
RADY GMINY BLIZANÓW

z dnia 15 grudnia 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Blizanów na lata 2024-2026.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 535, z późn. zm.) Rada Gminy Blizanów uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Blizanów na lata 2024-2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XXVII/238/2021 Rady Gminy Blizanów dnia 26 marca 2021r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Blizanów na lata 2021 - 2023.

§ 3. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Blizanów.

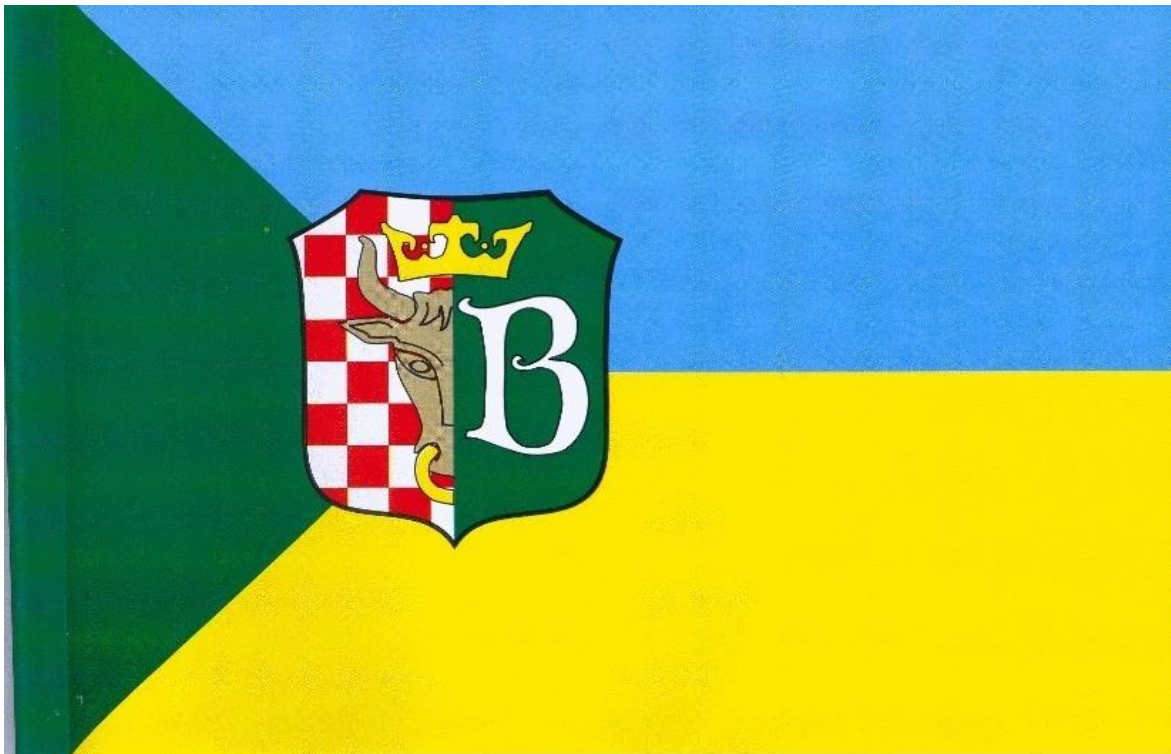
§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Jan Wojtyła

Załącznik
do Uchwały Nr LIII/484/2023
Rady Gminy Blizanów
z dnia 15 grudnia 2023

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ DLA GMINY BLIZANÓW
NA LATA 2024 - 2026**

I. Wstęp

W związku z tym, że realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2021 – 2023 dobiega końca konieczne stało się opracowanie nowego programu na lata 2024-2026.

Cele, działania i zadania Programu będą podlegać ewaluacji i odpowiadać na potrzeby mieszkańców Gminy Blizanów, w zakresie przeciwdziałania występowania zjawiska przemocy domowej. Program stanowi naturalną kontynuację działań podejmowanych w ramach Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2021 – 2023. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej.

Program zakłada podejmowanie działań chroniących osoby doznające przemocy, jak też edukację osób stosujących przemoc przez służby i instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe.

Program, a także jego źródła finansowania zostały sformułowane na poziomie ogólnym, umożliwiającym ich rozwinięcie i uszczegółowienie, adekwatne do aktualnych potrzeb lokalnych. Zakładając, że niniejszy Program będzie stanowił wspólny plan działań instytucji i organizacji zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej, wówczas przyczyni się on do usprawnienia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy oraz ograniczenia zjawiska przemocy a tym samym poprawy kondycji rodzin z naszej gminy.

Przemoc domowa jest zjawiskiem powszechnie występującym w naszym społeczeństwie. Niestety wciąż jeszcze pozostającym w „czterech ścianach domów”. Dotyka rodziny o różnym statusie społecznym. Nie tylko alkoholik jest sprawcą przemocy, coraz częściej to osoby dobrze wykształcone, majątne, zajmujące prestiżowe stanowiska, lubiane i szanowane przez innych zadają ból i cierpienie swoim najbliższym.

Z uwagi na dużą skalę występowania przemocy domowej, jak również na jej dewastacyjny charakter w wymiarze jednostkowym jak i społecznym, przeciwdziałanie przemocy domowej jest jednym z zadań polityki społecznej, realizowanym na różnych poziomach życia publicznego w Polsce.

System przeciwdziałania przemocy w Polsce określa ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, która m.in. wskazuje jednostkom samorządu terytorialnego oraz organom administracji rządowej zadania do realizacji, określa sposób postępowania z osobą doznającą przemocy domowej oraz z jej sprawcą.

Ustawodawca w art. 6 ust. 2 oraz art. 9 wspomnianej ustawy wyznaczył gminom zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Stosownie do jej zapisów zadaniem gminy jest opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, w ramach którego funkcjonuje zespół

interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy, integrujący i koordynujący działalność na rzecz przeciwdziałania przemocy oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

II. Charakterystyka zjawiska przemocy

2.1 Pojęcie przemocy domowej

Przemoc rozumiana jest jako akt godzący w wolność osobistą jednostki i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własnymi dążeniami. Od 2023 roku posługujemy się definicją zawartą w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej według której przemoc domowa to „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;

Aby rozpoznać przemoc wobec najbliższych, należy zwrócić uwagę na jej kryteria, którymi są: intencjonalność, asymetria sił.

Intencjonalność – sprawcy przemocy zwykle zachowują się wobec swoich ofiar w sposób nieprzypadkowy i zamierzony. I chociaż – jak często podkreślają – ich celem nie jest wyrządzenie krzywdy najbliższemu, to dążą do bezwzględnego podporządkowania ich sobie. Zamiarem osób stosujących przemoc jest sprawowanie pełnej kontroli nad tym, co robią bliscy i wyznaczenie granic, w jakich mogą oni funkcjonować w rodzinie poprzez określenie, co mogą robić, a czego im nie wolno. Sprawcy przemocy dają sobie prawo do tego, aby egzekwować narzucone przez siebie zasady życia w rodzinie, a każde naruszenie tych zasad jest powodem do – ich zdaniem – słusznego ukarania „winnych” członków rodziny i poniesienia przez nich konsekwencji. Sprawcy przemocy mają pewność, że ich działanie jest w interesie bliskich im osób, że tylko oni wiedzą, co jest dobre dla członków ich rodziny i w związku z tym mają prawo decydowania o wszystkim, co dotyczy poszczególnych członków rodziny, np. sposobie ubierania się, diecie, porze posiłków, doborze znajomych i przyjaciół, wykonywanej pracy, sposobie wydawania pieniędzy itp.

Asymetria sił – oznacza sytuację, w której jedna z osób jest silniejsza, a druga słabsza. W potocznym rozumieniu dysproporcja sił wiąże się z różnicą sił fizycznych. Zwykle to mężczyźni są silniejsi i to oni częściej są sprawcami przemocy, a ofiarami są kobiety. Jednak w przypadku przemocy w rodzinie chodzi również o przewagę emocjonalną, intelektualną,

ekonomiczną lub społeczną, które nie mają bezpośredniego związku z płcią. Im dłużej trwa przemoc w danej rodzinie, tym bardziej powiększa się nierównowaga pomiędzy sprawcą a ofiarą– zachowanie sprawcy wywołuje u ofiar szkody fizyczne (w wyniku agresji fizycznej, pobicia) i psychiczne, które mogą być konsekwencją przemocy emocjonalnej – deprecjonowania, poniżania, załamania wiary w sens wspólnego życia. Szkody mogą mieć również wymiar materialny i wiązać się np. z niszczeniem ważnych dla tych osób dokumentów, listów, przedmiotów i pamiątek.

2.2 Formy przemocy

Przemoc może przyjmować następujące formy:

Przemoc fizyczna – najbardziej widoczna, pozostawiająca ślady w postaci zadrapań, sińców, złamań itp. Najczęściej stosowane zachowania obejmują formy bardziej drastyczne, np. przypalanie, polewanie wrzątkiem. Warto pamiętać, że niektórzy sprawcy w krzywdzeniu fizycznym dochodzą do „perfekcji” – stosują takie sposoby fizycznej przemocy, które nie pozostawiają śladów.

Przemoc psychiczna – przejawia się w postaci gróźb, wyzwisk, ośmieszania, upokarzania (często w obecności innych osób), szantażowania, izolowania od bliskich itp. Sprawca przemocy domaga się pełnego posłuszeństwa w obszarach funkcjonowania ofiary. „Przemoc psychiczna niesie za sobą stałe poczucie zagrożenia przemocą fizyczną, wytwarza atmosferę napięcia i niepewności w domu, co doprowadza do degradacji psychicznej oraz poniżenia ofiary” . Jest bardzo trudna do udowodnienia; brak widocznych śladów przemocy poddaje w wątpliwość prawdziwość tego, na co skarży się ofiara. Zwykle poprzedza agresję fizyczną, chociaż może też występować samodzielnie. Zaczyna się od zachowań, które najpierw są niezauważalne, drobne, a jeśli nawet zostaną dostrzeżone, są oceniane jako mniej poważne i mniej dotkliwe. Tymczasem skutki przemocy psychicznej są bardzo poważne i mogą powodować nieodwracalne zmiany w funkcjonowaniu ofiar.

Przemoc seksualna – definiowana jako zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych, gwałty, zmuszanie do oglądania filmów i zdjęć pornograficznych itp. Jest to najbardziej wstydliva dla ofiar forma przemocy, do której trudno się przyznać i o której trudno rozmawiać zarówno pokrzywdzonym, jak i przedstawicielom służb, które w takich przypadkach podejmują interwencje i udzielają pomocy.

Zaniedbanie– niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych członków rodziny, narażanie ich na głód, niedożywienie, brak opieki, obojętność, pozostawianie w niewłaściwych warunkach lokalowych i bytowych, chłód emocjonalny itp. Do niedawna funkcjonowało przekonanie, że dotyczy głównie dzieci, ale coraz częściej ujawniane są przypadki dotyczące osób starych, chorych, niepełnosprawnych.

Przemoc materialna/ekonomiczna – odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych finansów, odbieranie zarobionych pieniędzy, ograniczanie i uniemożliwianie podjęcia pracy lub jej wykonywania, okradanie, niszczenie wartościowych przedmiotów itp. Bardzo rzadko

sprawca stosuje wobec swojej ofiary jedną formę przemocy. Zwykle wykorzystuje różne jej formy, na przemian łącząc je tak, aby uzyskać pełną kontrolę nad ofiarą. Zachowanie sprawcy przemocy może wywołać u ofiar trwale negatywne skutki i w efekcie doprowadzić do zniszczenia u niej pozytywnego obrazu samej siebie.

2.3 Cykle przemocy

Cechą charakterystyczną zjawiska przemocy domowej jest tendencja do powtarzania się pewnych prawidłowości nazwanych cyklem przemocy. W cyklu przemocy obserwuje się następujące po sobie fazy:

Faza narastania napięcia – między ofiarą a sprawcą pojawia się napięcie, coraz częściej pojawiają się kłótnie, spięcia. Sprawca jest coraz bardziej poirytowany, prowokuje awantury, stając się przy tym coraz bardziej agresywny. Ofiara próbuje naprawiać i ratować domową atmosferę – spełnia wszystkie oczekiwania osoby, która może ją skrzywdzić, stara się poprawić jej humor, wywiązuje się ze wszystkich swoich obowiązków najlepiej jak potrafi. Mimo to w relacji między nimi dominuje stres, frustracja, słaba komunikacja, napięcie. Są one tak silne, że stają się nie do wytrzymania i dochodzi do wybuchu – ostrej przemocy.

Faza wybuchu – czyli ostrej przemocy, która służy rozładowaniu negatywnych emocji (kłótnia, walka, pobicie, awantura). Zwykle agresję sprawcy wywołuje drobne wydarzenie, w wyniku którego staje się on bardzo gwałtowny i wpada w szal. Po akcie przemocy ofiara jest w szoku, jest przerażona i nie może uwierzyć w to, co się wydarzyło. Zwykle wtedy wzywa policję, poszukuje pomocy, podejmuje decyzję o opuszczeniu domu, o uruchomieniu sprawy karnej lub rozwodowej.

Faza miodowego miesiąca – po wyładowaniu złości sprawca dostrzega, że posunął się za daleko i w związku z tym przeprasza, obiecuje, że nigdy więcej to się nie powtórzy, okazuje skruchę, przynosi kwiaty. Jeśli wydarzyło się to po raz pierwszy, jest szczerze przerażony swoim zachowaniem, czuje się winny i żałuje tego, co zrobił. Czasem większy niepokój budzi w nim zachowanie partnerki – osoby, którą skrzywdził, a która podjęła zdecydowane kroki przeciwko niemu. Obawia się sankcji prawnych, konsekwencji emocjonalnych reakcji rodziny, sąsiadów. Próbuje się tłumaczyć, usprawiedliwiać, obiecuje poprawę, stara się naprawić szkody, które wyrządził, zachowuje się tak jak na początku ich znajomości lub zaraz po ślubie. Ofiara zaczyna wierzyć, że „wszystko będzie dobrze”, że sprawca przemocy zmienił się, jednak po pewnym czasie pomiędzy nią a sprawcą znowu pojawia się napięcie. Fazy następują kolejno po sobie, a w miarę upływu czasu przemoc w każdej kolejnej fazie wybuchu jest coraz bardziej ostra i brutalna. Szczególnie niebezpieczna dla ofiar (z punktu widzenia osoby udzielającej pomocy) jest faza miodowego miesiąca. Pozwala zapomnieć o przeżytym koszmarze i uwierzyć, że nastąpią stałe zmiany w zachowaniu partnera. Wtedy też ofiary przemocy wycofują się.

2.4 Rodzaje przemocy

Kiedy mówi się o przemoc domowej, dzieli się ją również na dwa rodzaje: gorącą i chłodną.

Przemoc gorąca jest głośna, pełna krzyków, agresji fizycznej i słownej. Związana jest z pękaniem wewnętrznych zahamowań emocjonalnych sprawcy i uruchamianiem agresji. Przyczyną wybuchu mogą być czynniki zupełnie nie związane z sytuacją domową (np. awaria samochodu, kłótnia z kolegą, krytyka szefa w pracy). Po przyjsciu do domu, osoba stosująca przemoc odreagowuje złość na starych i chorych rodzicach, niepełnosprawnej żonie lub dziecku. Wystarczy drobiazg, aby doszło do wybuchu, aby sprawca przemocy wpadł w furie, w poczuciu złości i wściekłości pragnął skrzywdzić swoje ofiary i wywołać u nich cierpienie. Doraźnie sprawca przemocy jest w stanie przeżywać poczucie winy i podejmować próby naprawienia szkód, jednak generalnie czuje się bezkarny.

Przemoc chłodna przypomina realizację scenariusza, który szczegółowo zaplanował i przygotował sprawca przemocy. Nie ma tu gwałtownych emocji –Z procesu pomagania – przestają uczestniczyć w terapii, wycofują skargi składane do policji, nie chcą zeznawać przeciwko partnerowi, który je krzywdził. Mimo to cykl przemocy coraz częściej się powtarza, coraz drobniejsza przyczyna staje się pretekstem do wybuchu. Sprawca czuje się coraz bardziej bezkarny, a ofiara – bezradna.

Nic nie usprawiedliwia krzywdzenia innych osób. Takie przekonanie daje osobom stosującym przemoc pewność, że są zwolnieni z odpowiedzialności za własne zachowania. Usprawiedliwianie agresji i przemocy, którą stosuje sprawca przemocy, może sprzyjać jego kolejnym i bardziej intensywnym zachowaniom. Trzeba podkreślić, że za stosowanie przemocy zawsze odpowiada sprawca, a nie ofiara.

Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane. Najczęściej stosowany artykuł 207 kodeksu karnego dotyczy znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje karę pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 5 lat.

Perspektywa moralna pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego i jest złem moralnym. Sprawca powinien podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych ludzi. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania.

Psychologiczne spojrzenie na przemoc domową zwraca uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą i ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwalaniu się od przemocy i w naprawianiu szkód, jakie poczyniła w ich życiu.

Z perspektywy społecznej widać czynniki zawarte w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Z drugiej strony w przeciwdziałanie przemocy mogą angażować się znaczące siły społeczne i wywierać wpływ na stan spraw publicznych. Osobom postronnym trudno jest uwierzyć, że ktoś może być krzywdzony bez istotnego powodu. Myślą „przecież gdyby z nią/nim (ofiara) było wszystko w porządku, nie byłaby/byłby tak traktowany. Gdyby się lepiej starała/starał, to na pewno byłoby inaczej”. Tymczasem osoby krzywdzone przez najbliższych robią wszystko, aby uniknąć przemocy:

postępują tak, jak życzy sobie sprawca, zajmują się domem i dziećmi, ograniczają kontakty z rodziną i przyjaciółmi. Jednak sprawca zawsze znajdzie pretekst i uzasadnienie dla swoich agresywnych zachowań.

III. Diagnoza zjawiska przemocy domowej

Diagnoza jest wyrazem komplementarnego i zintegrowanego planowania społecznego, którego celem jest identyfikacja i ukazanie problemów społecznych, w tym przede wszystkim problemów zjawiska przemocy, oraz podjęcie próby wskazania metod ich rozwiązania, zgodnie z możliwościami, jakie wynikają z zadań nałożonych na samorząd.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej nakłada na samorząd obowiązek opracowania i realizacji programu dążącego do zmniejszenia skali zjawiska przemocy domowej oraz zwiększenia skuteczności udzielanej pomocy osobom jej doświadczającym.

Odpowiednio przygotowane i wdrażane działania powinny doprowadzić do rozwiązania kluczowych problemów związanych z przemocą.

Najistotniejszym elementem jest rzetelne rozpoznanie skali problemu. Diagnoza jest, zatem punktem wyjścia i podstawą do planowania i podejmowania działań. Poszukiwanie skutecznych możliwości rozwiązywania problemów społecznych musi uwzględniać fakt, że problemy te zazwyczaj nie występują pojedynczo, a wystąpienie jednego problemu implikuje szereg innych. Dlatego przystępując do planowania sposobów rozwiązywania problemów społecznych konieczne jest uwzględnienie wielokierunkowego i kompleksowego oddziaływania nie tylko na skutki wystąpienia danych problemów, a przede wszystkim na źródło ich wystąpienia.

Kluczowym zadaniem jest więc stworzenie możliwości współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej. Realizacja powyższych oczekiwań w tym zakresie wymaga podejmowania wieloaspektowych i wielokierunkowych działań strategicznych, a zwłaszcza: uprzedzających, czyli diagnozujących, informujących i edukacyjnych kierowanych do ogółu mieszkańców, w tym także do osób zajmujących się zawodowo pomaganiem osobom potrzebującym. Problem przemocy domowej dotyczy osób różnej płci i wieku, pochodzących ze wszystkich warstw społecznych. Wystąpienie przemocy zaburza funkcjonowanie systemu rodzinnego, naruszając tym samym podstawowe prawa człowieka, niszcząc poczucie jego godności, szacunku i zaufania.

Należy przy tym pamiętać, że zwiększona liczba ujawnianych przypadków przemocy domowej świadczy o poszerzeniu wiedzy na temat tego zjawiska. A każdy zgłoszony przypadek przemocy domowej to odpowiedź społeczeństwa na brak przyzwolenia na to zjawisko, to świadomość, że przemoc domowa jest przestępstwem.

Przeciwdziałać zjawisku przemocy można poprzez podejmowanie działań o charakterze interdyscyplinarnym, które poprzez kompleksowe, wielowymiarowe udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą domową, koordynację działań podmiotów działających w tym zakresie zwiększają jej skuteczność oraz umożliwiają wzajemne uczenie się, dzielenie wiedzą i doświadczeniami. Zbadanie zjawiska przemocy jest dość trudne. Często bowiem osoby doświadczające przemocy nie przyznają się do tego, co może być spowodowane, między innymi,

racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności.

Jedna z podstawowych zasad pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy mówi, iż za przemoc odpowiedzialny jest sprawca, niezależnie od tego, co uczyniła bądź czego nie uczyniła osoba krzywdzona. Nasza pomoc będzie zawsze uzależniona od sytuacji, w jakiej znajduje się osoba krzywdzona. Aby dobrze poznać jej potrzeby trzeba sprawdzić i zdiagnozować sytuację przemocy w konkretnej rodzinie. Zebranie informacji i diagnoza rozpoczynają się już na etapie interwencji. Jednakże proces diagnozy może też być rozłożony w czasie. Często będziemy pytać i słuchać o bardzo trudnych wydarzeniach z życia osoby krzywdzonej. Pytamy m.in. o rodzaj przemocy, jej częstotliwość. To normalne, że zanim nam o nich opowie będzie chciała sprawdzić czy może nam zaufać. Nie naciskamy nie dopytujemy o rzeczy o których osoba krzywdzona nie chce mówić.

Diagnoza pomoże nam rozpoznać potrzeby osób, bez zaspokojenia których możemy nie móc uruchomić procesu zmian. W pierwszej kolejności sprawdzamy sytuację przemocy pytamy m.in. o rodzaj przemocy, częstotliwość incydentów przemocowych, okres od kiedy przemoc się pojawiła, pierwszy incydent, najbardziej zagrażający, oraz ostatni incydent. Diagnozujemy także stan psychofizyczny ofiary, sprawdzamy, jakie ponosi konsekwencje przemocy oraz czy jest ich świadoma. Pytamy m.in. o bezsenność, trudności z zasypianiem, obniżony nastrój, poczucie bezradności obojętności osłabienie kłopoty z koncentracją apatię. Często przy diagnozie skupiamy się na deficytach, na tym czego tej osobie brakuje. Pamiętajmy jednak, że trzeba odkrywać także zasoby, przy okazji dowartościowując osobę i budując jej potencjał. Pytamy także o dotychczasowe sposoby radzenia sobie, o to kto wie o sytuacji przemocy. Pomoże nam to ocenić nie tylko siły ofiary, ale także określić, jakie podejmowane działania okazały się skuteczne w jej przypadku oraz umożliwi odnalezienie ewentualnego źródła wsparcia, czyli osób, do których potencjalnie można się zwrócić po pomoc. Na osobach pomagających stoi przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa ofiarom przemocy.

Przemoc domowa przez wiele lat była marginalizowana, a konkretne działania miały jedynie na celu odizolowanie osób doznających przemocy domowej od sprawcy. Współczesna praca wymaga podejmowania kompleksowych działań skierowanych do osób doznających przemocy domowej, ich pozostałych członków, jak również do samych agresorów. Jednym z największych wyzwań, jakie stają przed pracownikiem socjalnym, jest program ochrony osób doznających przemocy domowej oraz organizacji platformy współpracy pracowników innych służb wspierających, współpracujących w ramach zespołów interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno - pomocowych

Bez względu na stopień destrukcji wywołanej przemocą oraz czasu podejmowanych działań wspierających, każdy tę pomoc oferujący winien pamiętać o kilku zasadach, które winny przyświecać wszystkim poczynaniom. Są to m.in.: podejście indywidualne, bezwarunkowa akceptacja danej osoby (ofiary, sprawcy), możliwa wszechstronna pomoc wsparta zasobami własnymi ofiary (sprawcy); wreszcie stosowanie zasady obiektywizmu, z poszanowaniem godności osoby na czele.

Znowelizowana w 2023 roku ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej zakłada, że zadania realizowane w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej realizowane są przez organy administracji rządowej i samorządowej, na zasadach określonych w ustawie o pomocy

społecznej oraz innych ustawach współbrzmiących. Poszczególne gminy w ramach zadań własnych zobligowane są do współpracy z organizacjami pozarządowymi i związkami wyznaniowymi w tworzeniu zespołów interdyscyplinarnych na rzecz ograniczenia i przeciwdziałania przemocy domowej. Ustawa ta określa, że podejmowanie interwencji w środowisku ofiary przemocy odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”, która jest narzędziem realizowanym w związku z podejrzeniem stosowania przemocy domowej. Mogą je podejmować:

- jednostki pomocy społecznej,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- policja,
- jednostki organizacyjne oświaty,
- jednostki organizacyjne ochrony zdrowia

Aby współpraca mogła przebiegać efektywnie, pożądane jest, aby przedstawiciele różnych podmiotów znali kompetencje osób i instytucji, z którymi będą wspólnie rozwiązywać problemy. Powinny wiedzieć, jakie działania podejmować i w jakim zakresie mogą się uzupełniać

IV. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Blizanów

Diagnoza problemu przemocy obejmuje dane uzyskane od podmiotów zaangażowanych w prace z rodzinami z problemem przemocy. Skala zjawiska oraz działania poszczególnych służb pozwolą poznać powszechność problemu gminny w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Gminę Blizanów zamieszkuje 9916 osób (stan na koniec 2023 r.). Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Blizanowie wynika, że przemoc domowa jest tematem jeszcze zamkniętym w naszej gminie, który rzadko kiedy wychodzi poza rodzinę.

W latach obejmujących poprzedni program tj. 2021 - 2023 do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 18 „Niebieskich Kart” założonych przez Policję i GOPS, „Niebieskie Karty” stanowią narzędzie do rozpoznawania przemocy.

V. Zespół Interdyscyplinarny

Zespół Interdyscyplinarny Gminy Blizanów działa na podstawie przepisów szczególnych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym na podstawie:

1. Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 535. z późn zm.);
2. Uchwały Rady Gminy w Blizanowie w sprawie ustalenia gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;

3. Uchwały Nr L/450/2023 z dnia 24 sierpnia 2023r Rady Gminy Blizanów w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania;
4. Zarządzenia Nr 72 z dnia 26.09.2023r Wójta Gminy Blizanów w sprawie powołania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Blizanów.

Celem działania Zespołu jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. Zespół to grupa ludzi, specjalistów z różnych dziedzin, zajmująca się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów będących w dyspozycji każdego z członków takiego Zespołu. Jego funkcjonowanie określone jest w drodze porozumień zawartych między gminą a podmiotami niosącymi pomoc osobom doznającym przemocy domowej.

Wymienione działania prowadzone są w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. Prace Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno – pomocowych realizowane są w ramach obowiązków służbowych i zawodowych. Dokumentacja pracy zespołu i grupy nie jest jawna i nie podlega udostępnieniu osobom trzecim.

Siedziba Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej mieści się w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Blizanowie .

5.1 Zadania zespołu interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno - pomocowych:

Zespół Interdyscyplinarny opracowuje i przyjmuje regulamin określający szczegółowe warunki funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego oraz tryb i sposób powoływania grup diagnostyczno-pomocowych.

W celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, a także realizacji zadań, o których mowa w art. 9b ust. 8, powołuje się grupę diagnostyczno-pomocową.

Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 2) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność;
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych

dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;

- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. –Kodeks wykroczeń;
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”;
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
 - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
 - b) wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Do zadań pracownika socjalnego powołanego do grupy diagnostyczno-pomocowej należy w szczególności praca z osobą doznającą przemocy domowej i opracowanie indywidualnego planu pomocy, zgodnie z jej uzasadnionymi potrzebami.

Do zadań funkcjonariusza Policji powołanego do grupy diagnostyczno-pomocowej należy w szczególności praca z osobą stosującą przemoc domową

5.2. Procedura Niebieskiej Karty

Procedura obejmuje ogół czynności podejmowanych przez Zespół Interdyscyplinarny i grupy diagnostyczno – pomocowe. Realizowana jest przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Interdyscyplinarne podejście do realizacji procedury „Niebieskie Karty” ma na celu zintensyfikowanie działań wszystkich służb na rzecz poprawy sytuacji osoby dotkniętej przemocą domową. Wspólne opracowanie, przy udziale osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową, indywidualnego planu pomocy nie będzie doprowadzało do sytuacji, gdy osobą tą zajmowało się odrębnie kilka instytucji, co w konsekwencji niekiedy skutkowało zniechęceniem, biernością i zmęczeniem osoby doznającej przemocy. Podjęcie jej nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Procedurę wszczyna się poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta– A” przez przedstawiciela jednej z instytucji wymienionych w art. 9d ust. 2 ustawy, który w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, powziął informację o podejrzeniu stosowania przemocy domowej albo w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy domowej. Formularz Niebieskiej Karty C i D sporządza członek Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy diagnostyczno – pomocowej, którym jest pracownik socjalny.

VI. Podstawy prawne programu

Kompleksowość i interdyscyplinarność działań w ramach systemu przeciwdziałania przemocy domowej wymaga odwołania się do m.in. następujących aktów prawnych:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2023r. poz. 535 ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023r. poz. 2151ze zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901),
- Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2023 w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030,
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 06 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2023r poz.1870,
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 poz. 1426,1429).

VII. Analiza SWOT:

Opracowana diagnoza problemu przemocy domowej, a także potrzeby i oczekiwania zgłaszane przez osoby działające w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej umożliwiły sporządzenie analizy SWOT , która określa mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia systemu przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Blizanów.

1. Mocne strony:

- a) sprawny system pomocy społecznej;
- b) funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej i ochronie osób doznających przemocy domowej;
- c) zabezpieczenie w budżecie gminy środków finansowych na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej;
- d) współpraca służb działających na rzecz rodzin.

2. Słabe strony:

- a) niewystarczające zaangażowanie klientów w rozwiązywanie własnych problemów;
- b) zjawisko silnie zakorzenione w obyczajowości;
- c) brak integracji działań wszystkich instytucji;

- d) brak fachowej pomocy psychologa;
- e) brak zainteresowania programami korekcyjno- edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc domową.

3. Szanse:

- a) wzrost świadomości społecznej dotyczącej przemocy domowej
- b) stale kształcąca się kadra służb działających na rzecz rodzin
- c) zatrudnienie psychologa
- d) wypracowanie procedur współpracy i przepływu informacji między instytucjami i podmiotami
- e) wypracowanie procedur identyfikowania rodzin dysfunkcyjnych.

4. Zagrożenia:

- a) bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów
- b) zatracanie rodzinnych wartości
- c) degradacja relacji rodzinnych
- d) brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy
- e) poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc

VIII. Adresaci programu:

Program przeznaczony jest dla mieszkańców Gminy Blizanów a w szczególności dla:

- a) rodzin i osób dotkniętych zjawiskiem przemocy;
- b) rodzin i osób zagrożonych zjawiskiem przemocy;
- c) osób stosujących przemoc;
- d) świadków przemocy;
- e) realizatorów Programu działających w ramach tworzonego Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

IX. Cel główny Programu:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doświadczających przemocy domowej.

Cele szczegółowe:

1. Podniesienie świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej, poprzez: edukację społeczną, profilaktykę i promocję na temat zjawiska przemocy domowej.

Działania:

- a) promowanie treści profilaktycznych na temat zjawiska przemocy domowej, ze

- szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych (oświata, pomoc społeczna, służba zdrowia, GKRPA);
- b) realizacja programów profilaktycznych, nauki zastępowania agresji, pogadank dla dzieci, młodzieży i dorosłych (policja i oświata);
 - c) promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy poprzez różne formy psycho-edukacyjne dla rodziców (oświata);
 - d) dystrybucja materiałów informacyjno - edukacyjnych (policja, oświata, pomoc społeczna, służba zdrowia, GKRPA).

Czas realizacji – czas trwania programu.

2. Zapewnienie rodzinom kompleksowej pomocy w których występuje zjawisko przemocy domowej.

Działania:

- a) udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych oraz świadkom przemocy;
- b) udzielanie kompleksowych informacji o możliwości uzyskania pomocy medycznej, prawnej, socjalnej, pedagogicznej, psychologicznej (policja, oświata, służba zdrowia, pomoc społeczna, GKRPA);
- c) wsparcie materialne (pomoc społeczna);
- d) praca socjalna (pomoc społeczna);
- e) interwencja kryzysowa świadczona ambulatoryjnie i środowiskowo, szczególnie w środowiskach osób starszych i niepełnosprawnych, których stan zdrowia ogranicza możliwości korzystania z pomocy ambulatoryjnej (służba zdrowia);
- f) realizacja procedury „Niebieskiej Karty” (policja, oświata, służba zdrowia, pomoc społeczna, GKRPA);
- g) kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (pomoc społeczna, Zespół Interdyscyplinarny).

Czas realizacji – czas trwania programu.

3. Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej.

Działania:

- a) udział w szkoleniach z zakresu przemocy domowej, realizacji procedury „Niebieskiej Karty” czy interwencji kryzysowej, w celu podniesienia umiejętności pracy z osobami dotkniętymi problemem przemocy (członkowie Grup Diagnostyczno - Pomocowych, Zespołu Interdyscyplinarnego) ;
- b) korzystanie z pomocy psychologicznej czy superwizji dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej celem skuteczniejszego radzenia sobie ze stresem (członkowie Grup Diagnostyczno - Pomocowych i Zespołu Interdyscyplinarnego);
- c) dialog społeczny pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałania przemocy domowej – systematyczne spotkania członków Zespołu Interdyscyplinarnego, wymiana doświadczeń i spostrzeżeń (członkowie Zespołu

interdyscyplinarnego i Grup Diagnostyczno - Pomocowych).
Czas realizacji - czas trwania programu.

X. Realizatorzy Programu.

Przedstawiony Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Blizanów na lata 2024-2026 obejmuje Gminę Blizanów, na terenie której działają:

- 1/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Blizanowie;
- 2/ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 3/ Placówki Opieki Zdrowotnej;
- 4/ Placówki Oświatowe;
- 5/ Komisariat Policji w Stawiszynie oddział w Blizanowie;
- 6/ Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Blizanowie;
- 7/ Punkt Konsultacyjny dla Rodzin z Problemem Alkoholowym w Blizanowie;
- 8/ Prokuratura Rejonowa w Kaliszu.

XI. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu.

- 1/ współpraca z samorządem Gminy ;
- 2/ diagnoza środowiska lokalnego;
- 3/ współpraca służb i instytucji z terenu Gminy Blizanów oraz poza nią;
- 4/ otwartość na współpracę specjalistów z różnych dziedzin;
- 5/ dążenie do zmiany obecnej sytuacji rodzin dotkniętych przemocą.

XII. Zakładane efekty realizacji Programu.

Zakładamy, iż realizacja programu przyczyni się do:

- a) zwiększenie poziomu wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej,
- b) zmiany postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej,
- c) lepsza ochrona osób doznających przemocy domowej poprzez wsparcie prawne i psychologiczne.
- d) zwiększenia zaangażowania społeczności lokalnej w sprawy przeciwdziałania przemocy,
- e) spadek liczby aktów przemocy domowej.

XIII. Monitoring i ewaluacja Programu.

1. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających

Przemocy Domowej na lata 2024-2026 dla Gminy Blizanów zarządzany i monitorowany będzie przez Zespół Interdyscyplinarny.

2. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość, która dotyczyć będzie danych uzyskanych w ciągu każdego roku realizacji Programu.
3. Ewaluacja pozwoli na dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących w Gminie Blizanów oraz zwiększenie dostępności działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Ewaluację Programu prowadzić będzie Zespół Interdyscyplinarny we współpracy z wszystkimi instytucjami realizującymi Program.
4. Wskaźnikami ewaluacji będą:
 - a) liczba interwencji domowych, w tym z powodu przemocy domowej,
 - b) liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej,
 - c) liczba sprawców przemocy domowej,
 - d) liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu,
 - e) liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”.

XIV. Finansowanie programu.

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i ochronę osób doznających przemocy domowej są środki finansowe z budżetu gminy.

XV. Podsumowanie.

Trudno jest jednoznacznie sprawdzić, jak często i kto jest ofiarą przemocy. Ofiary nie chcą rozmawiać na ten temat. Często problem zostaje w czterech ścianach w „zaciszu ogniska domowego”, które staje się piekłem.

Przemoc domowa to zjawisko, które nigdy nie powinno mieć miejsca. Nikt nie ma prawa naruszać praw i dóbr osobistych człowieka, powodować cierpienia. Niestety przemoc domowa występuje od zawsze i nigdy całkowicie nie zniknie. Nie oznacza to jednak, że nie należy podejmować działań mających na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy. Wręcz przeciwnie. Trzeba każdego dnia podejmować wysiłek ukierunkowany na zapobieganie temu zjawisku i udzielać wsparcia tym, którym nie udało się tych przykrych doświadczeń uniknąć.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochronie Osób Doznających Przemocy Domowej na terenie Gminy Blizanów pozwoli na dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów. Jego celem jest pobudzenie do aktywności instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej oraz rozwoju społecznego Gminy Blizanów. Osiągnięcie zawartych w Programie celów, umożliwi dobra współpraca jednostek i podmiotów działających na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą domową.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej nie jest dokumentem zamkniętym i będzie podlegał modyfikacjom w zależności od pojawiających się nowych potrzeb i możliwości.

UZASADNIENIE
do UCHWAŁY NR LIII/484/2023
RADY GMINY BLIZANÓW
z dnia 15 grudnia 2023r.

**sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Blizanów na lata 2024-2026.**

Potrzeba podejmowania działań zapobiegających przemocy domowej wynika z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2023 r. poz. 535, ze zm.). Niniejsza ustawa określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej i osób ją stosujących. Zgodnie z art. 6 ust.2 pkt 2 przytoczonej wyżej ustawy, na gminie ciąży obowiązek tworzenia gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej, między innymi poprzez opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochronie osób doznających przemocy domowej. Program określa wachlarz zaplanowanych działań, których celem będzie zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz stworzenie jednolitego i profesjonalnego systemu pomocy dla osób zagrożonych lub uwięzionych w zjawisko przemocy domowej, angażuje wiele służb, instytucji, organizacji do odpowiedzialności za ich realizację. Wobec powyższego przyjęcie uchwały jest zasadne.

Przewodniczący Rady Gminy

Jan Wojtyła